

LIFE SCIENCE

Utveckling i Västra Götaland

Inledning:

Uppgifterna i denna rapport bygger på två huvudsakliga källor. Dels statistik från SCB där "life science" sektorn definieras utifrån s.k. SNI-koder (SNI = standard för svensk näringsgrensindelning) och dels på statistik från VINNOVAS branschanalyser där företag klassas som "life science företag" genom expertgranskning. Expertgruppen på VINNOVA har bestått av forskare, representanter från näringslivet och andra intressenter.

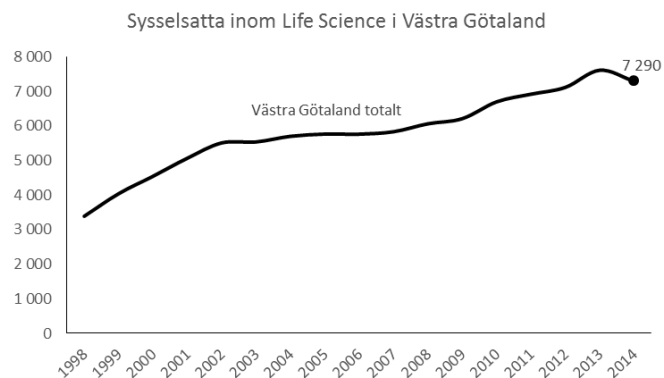
I denna rapport används uppgifter både från SCB och från VINNOVA. Då uppgifter redovisas i form av tabeller eller grafer i rapporten har källan angetts som antingen SCB eller VINNOVA. Vissa skillnader förekommer¹, i huvudsak har VINNOVA-statistiken använts vid redovisning av utveckling över tid, dvs. i tidsserier medan SCB-statistiken huvudsakligen använts vid jämförelse med andra storstadsregioner i Sverige, vid fördjupning av könsfördelning eller utbildningsnivåer inom arbetskraften, geografisk specialisering mm. life science sektorn omfattar i SCB:s SNI indelning näringsgrenarna "*partihandel med medicinsk utrustning och apoteksvaror*", "*tillverkning av läkemedel samt medicinsk utrustning och apoteksvaror*" samt "*tillverkning av läkemedel samt medicinsk FoU*". Företagen som ligger till grund för statistiken har kategoriserats efter dessa ämnesområden och den avslutande genomgången av exempelvis specialiseringsgrad följer därför denna indelning.

¹ I vissa fall är skillnaderna små, t.ex. anges antalet sysselsatta år 2014 i life science sektorn av VINNOVA som 7 290 personer och av SCB som 7 295 personer. I andra fall är dock skillnaderna större.

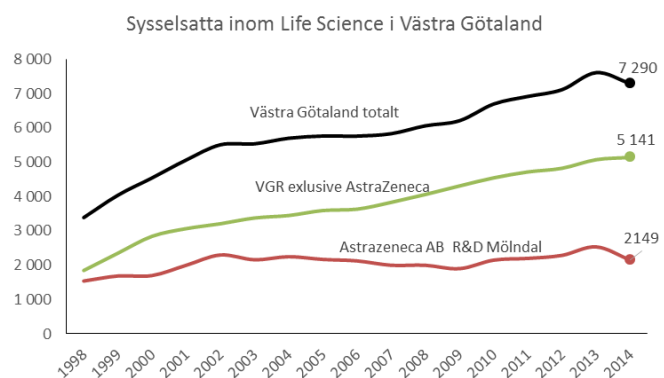
Sysselsättningsutveckling:

Produkter kopplade till läkemedelsindustrin växte kraftigt som svensk exportvara ända fram till början av 2000-talet men stagnerade därefter på en nivå motsvarande ca 5 procent av varuexporten, och har legat på den nivån ända fram till början av 2010-talet². Nationellt sett drabbades industrin hårt av brittiska AstraZenecas nedläggning av forskningsavdelningarna i Lund 2010 och i Södertälje 2012, men det innebar samtidigt ett uppsving för verksamheten i Mölndal. Sysselsättningen nationellt ökade även den kraftigt fram till år 2001 för att sedan ligga stadigt på ca 45 000 anställda fram till 2006 varefter en långsam nedgång mot ca 40 000 anställda skett³.

Tittar vi enbart på sysselsättningens utveckling och fokuserar på Västra Götaland ser vi att life science sektorn långsiktigt haft en positiv sysselsättningsutveckling. Framförallt ökade sysselsättningen i Västra Götaland under tidigt 2000-tal och de första åren av 2010-talet. Inte heller under finanskrisens värsta år 2008- 2009 skedde något märkbart "hack" i kurvan annat än att tillväxten temporärt avstannade. Life science sektorn har dock upplevt en negativ trend mellan de sista redovisade åren 2013-2014, då sysselsättningen minskade med 319 personer. Det är framförallt den negativa sysselsättningsutvecklingen inom AstraZeneca som påverkar denna negativa trend. För life science sektorn i Västra Götaland i övrigt har sysselsättningen utvecklats positivt även under 2013-2014. AstraZeneca minskade dock sin sysselsättning med ca 400 anställda under åren 2013-2014. Över 90 % av de sysselsatta inom Västra Götalands life science sektor arbetar på arbetsställen belägna i tre kommuner inom Göteborgs Regionen, Mölndal (där AstraZeneca AB och Dentsply AB har verksamhet), Göteborg (där bl.a. Tamro AB, Mölnlycke Health Care AB, Onemed Sverige AB mfl. har verksamhet) samt Härryda (där bl.a. Oriola AB, Cochlear Bone Anchored Solutions AB samt Breas Medical AB har verksamhet). I Mölndal finns 3 452 arbetstillfällen inom life science sektorn medan motsvarande siffra för Göteborg är 2 702 och i Härryda 629 st. Sysselsättningen inom life science sektorn i Västra Götaland är samtidigt koncentrerad till över 80 % inom de tre största tre delbranscherna.

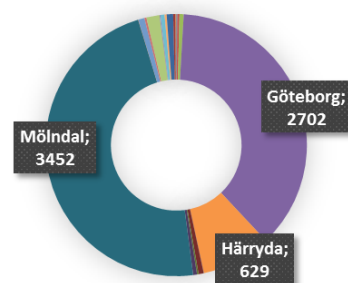

* Källa VINNOVA

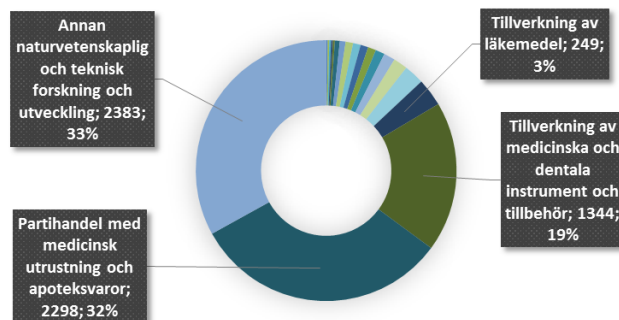
* Källa VINNOVA

Regional fördelning av sysselsättningen
(över 90% i tre kommuner)

* Källa VINNOVA

Summa av Antal anställda 2014
(Över 80% inom de tre största branscherna)

* Källa VINNOVA

² Schön, L. 2015

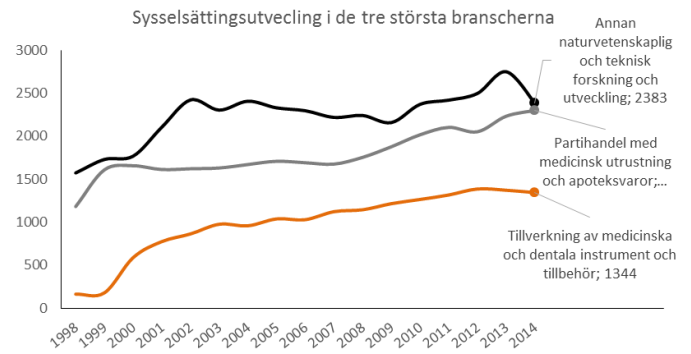
³ Tillväxtanalys PM 2016:04 s.12

Dessa är "Annan naturvetenskaplig och teknisk FoU" (där bl.a. AstraZeneca återfinns), "Partihandel med medicinsk utrustning och apoteksvaror" och "Tillverkning av medicinsk och dentala instrument och tillbehör".

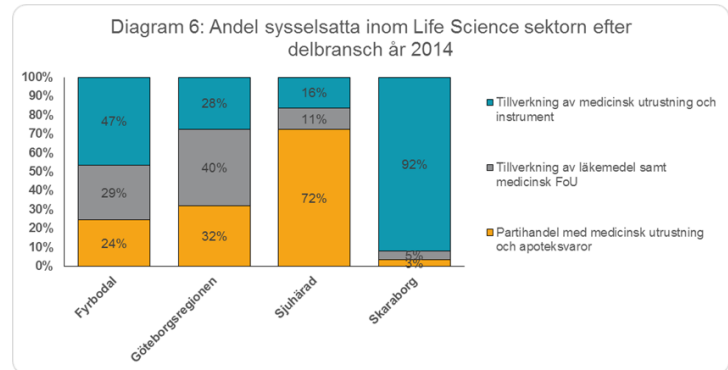
Delbranscherna; "Annan naturvetenskaplig och teknisk FoU" och "Partihandel med medicinsk utrustning och apoteksvaror" svarar vardera för en tredjedel av sysselsättningen medan "Tillverkning av medicinsk och dentala instrument och tillbehör" svarar för ca en femtedel. Sysselsättningsutvecklingen har varit positiv inom delbranschen "Partihandel med medicinsk utrustning och apoteksvaror", i princip oförändrad inom "Tillverkning av medicinsk och dentala instrument och tillbehör" de senaste åren medan utvecklingen varit mycket negativ inom "Annan naturvetenskaplig och teknisk FoU" där bl.a. AstraZeneca återfinns, och som vi tidigare sett svarar neddragningar inom AstraZeneca för huvuddelen av denna minskning av sysselsättningen.

Sysselsättningen inom life science sektorn i Västra Götaland är mycket koncentrerad till göteborgsregionen. Studerar vi utvecklingen i övriga delar av regionen och dessutom bryter ned sysselsättningen på delsektorer kan det i vissa fall handla om mycket få sysselsatta. Väljer vi trots detta att bryta ned sysselsättningen på detta vis ser vi att delregionernas har skiftande profiler. I Göteborgsregionen och Fyrbodal är sysselsättningen relativt jämt fördelad mellan sektorns olika delbranscher. Skaraborg å andra sidan har en tydligare profil mot tillverkning av medicinsk utrustning och instrument medan Sjuhärads profil koncentreras mot partihandel med medicinsk utrustning och apoteksvaror.

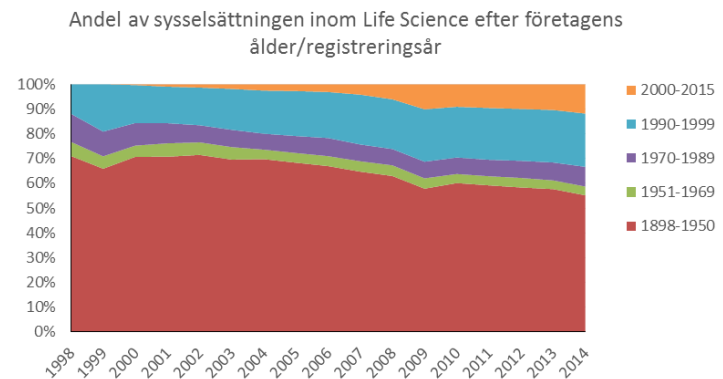
Den stora sysselsättningstillväxten sker framförallt genom unga företag grundade under 90-talet och framförallt de företag grundade under 2000-talet. De äldre företagens andel av sysselsättningen har minskat succesivt medan företagen grundade efter 1950 fram till 90-talet haft en oförändrad andel av sysselsättningen. I både Stockholms län och Västra Götaland sysselsätter life science sektorn fler kvinnor än män. I Västra Götaland arbetar ca 4 000 kvinnor och ca 3 500 män inom denna sektor. I Skåne och i Sverige utanför storstadsregionerna är könsfördelningen omvänd, här arbetar fler män än kvinnor inom life science.

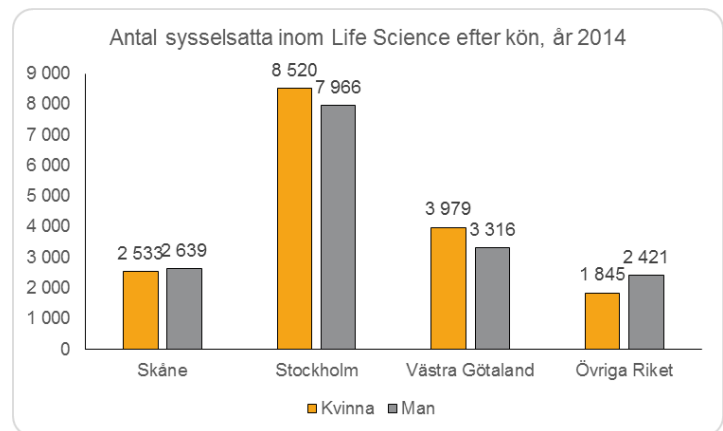
* Källa VINNOVA

* Källa SCB

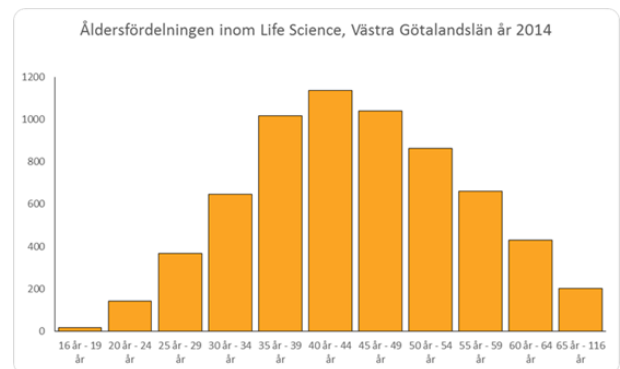

* Källa VINNOVA

* Källa SCB

Åldersfördelningen är relativt jämn och har en tydlig "pyramid form". Den största delen av arbetskraften finns i åldersspannet 35-50år och sektorn har samtidigt en framtung eller "större skevhet" i riktning högre upp i åldrarna än mot de lägre åldrarna. Detta förklaras bl.a. av att utbildningsnivån är relativt hög i arbetskraften, dvs. många inom denna sektor, ca 65 % av de sysselsatta i Västra Götaland, har genomgått eftergymnasiala studier och är därför per definition sysselsatta i denna sektor först när de är över 25 år gamla.

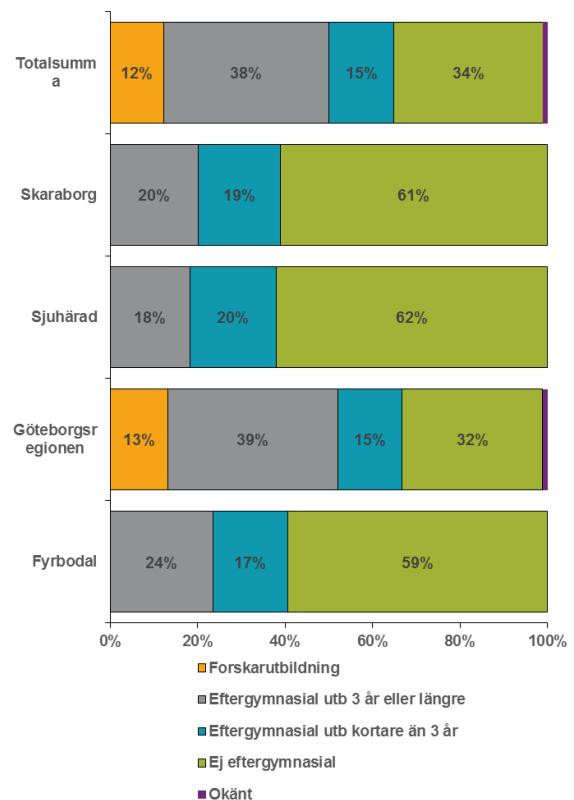

* Källa SCB

Utbildningsnivå:

Som nämnts tidigare är utbildningsnivån jämförelsevis hög inom life science sektorn jämfört med övrigt näringsliv. Nära två tredjedelar av de sysselsatta i life science sektorn är eftergymnasialt utbildade. Utbildningsnivån i regionens olika delar speglar också den geografiska arbetsdelningen genom att Sjuhärad och Skaraborg med sina respektive profiler mot partihandel respektive tillverkning av medicinsk utrustning och instrument har en lägre genomsnittlig utbildningsnivå i arbetskraften, motsvarande 28-29 % med eftergymnasial utbildning. I Göteborgsregionen och Fyrbodal, där andelen av sysselsättningen inom tillverkning av läkemedel och medicinsk FoU är högre, är även utbildningsnivån hos arbetskraften högre. Motsvarande 67 % i GR är eftergymnasialt utbildade varav 13 % forskarutbildade och 41 % i Fyrbodal har eftergymnasialutbildning.

Andel sysselsatta efter utbildningsnivå år 2014

* Källa SCB

Företagsstruktur:

I Västra Götaland har antalet företag inom life science sektorn ökat med ca 50 st mellan åren 2007-2014. Det är bland de mindre företagen som ökningen skett d.v.s. bland företag med mellan 1-49 anställda.

Företagsstrukturen i Västra Götalands life science sektor domineras som förväntat till antalet, kraftigt av de allra minsta företagen (1-9 anställda) vilka utgör nära 80 % av företagen. Detta speglar strukturen inom sektorn i Sverige. De medelstora företagen (50-249 anställda) i Västra Götaland utgör däremot en mindre andel av företagen jämfört med andra storstadsregioner, medan de riktigt stora företagen endast återfinns i Västra Götaland och Stockholms län.

På nationell nivå kan konstateras att sysselsättningen minskar inom de riktigt stora företagen medan den ökar i små och medelstora life science företag⁴.

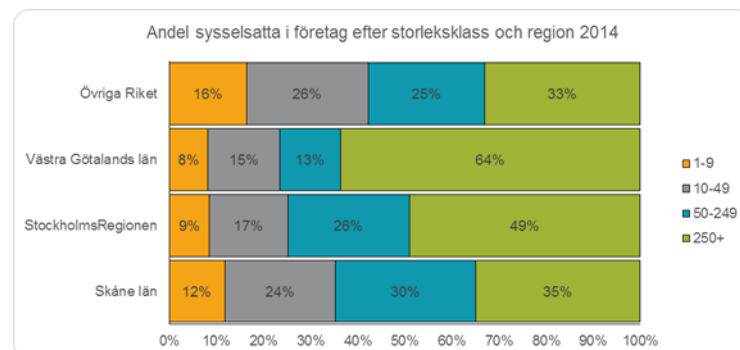
Antal företagförekomster efter storleksklass och region
2014 inklusive förändring av antal företag.

Region	2007	2014	Förändring Δ 2007-2014
Skåne län	267	270	
1-9	195	203	4%
10-49	54	50	-7%
50-249	15	17	13%
250+	3	0	-100%
Stockholms län	564	638	
1-9	401	460	15%
10-49	111	128	15%
50-249	42	40	-5%
250+	10	10	0%
Västra Götaland	232	285	
1-9	178	220	24%
10-49	40	51	28%
50-249	8	8	0%
250+	6	6	0%
Övriga riket	324	378	
1-9	260	313	20%
10-49	53	54	2%
50-249	11	11	0%
250+	0	0	0%

* Källa SCB

Sysselsatta efter företagens storleksklass

Om företagsstrukturen i Västra Götaland i stor utsträckning avspeglar strukturen i riket skiljer sig företagens andel av sysselsättningen desto mer. Västra Götaland sticker ut genom att en väldigt stor del av sysselsättningen koncentreras till de riktigt stora företagen med 250 anställda eller mer. Hela 64 % av Västra Götalands life science sektor sysselsätts inom dessa företag.

* Källa SCB

⁴ Tillväxtanalys PM 2016:04 s.13

Specialisering

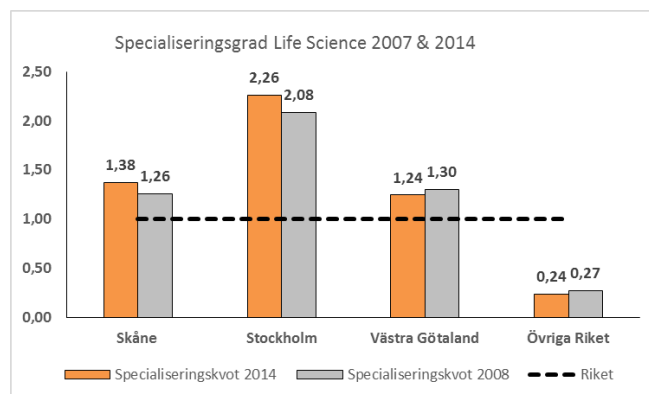
Västra Götaland har en viss specialisering inom life science som helhet med en något kraftigare koncentration av arbetskraften inom denna sektor än vad som gäller i landet som helhet. Denna specialisering har samtidigt ökat marginellt över tid vilket den inte gjort i de andra storstadsregionerna. Detta förklaras till en del av att nedgången inom life science sektorn varit större i både Stockholm och Skåne än i Västra Götaland. Stockholm sticker dock ut som den region där life science sektorn har en betydande koncentration i Sverige.

De delbranscher inom vilka Västra Götalands life science sektor är något mer specialiserad är framförallt inom tillverkningen av läkemedel samt medicinsk FoU samt inom tillverkning av medicinsk utrustning och instrument. Regionens specialisering mot medicinsk utrustning och instrument har dessutom blivit allt tydligare över tid och idag har regionen en markant specialisering inom detta segment. Samtidig minskar de andra storstadsregionernas koncentration inom denna delbransch.

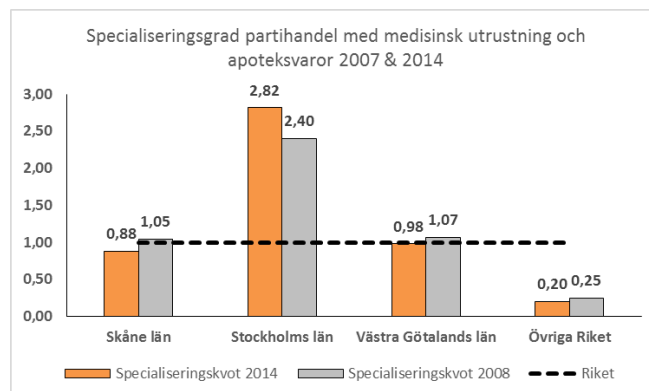
Delregional specialisering

Västra Götaland är en stor region som administrativt delas in i fyra kommunalförbundsområden. Dessa är Göteborgsregionens kommunalförbund med Göteborg och dess kranskommuner, Fyrbodals kommunalförbund bestående av trestadsområdet, norra Bohuslän och Dalsland, Skaraborgs kommunalförbund kring Skara och Skövde samt Sjuhärads kommunalförbund bestående av Borås och omgivande kommuner. Vi har tidigare sett att Västra Götaland som helhet har en viss specialisering inom life science. Bryter vi däremot ned sysselsättningen per delregion eller kommunalförbundsområde ser vi att denna specialisering varierar kraftigt inom regionen.

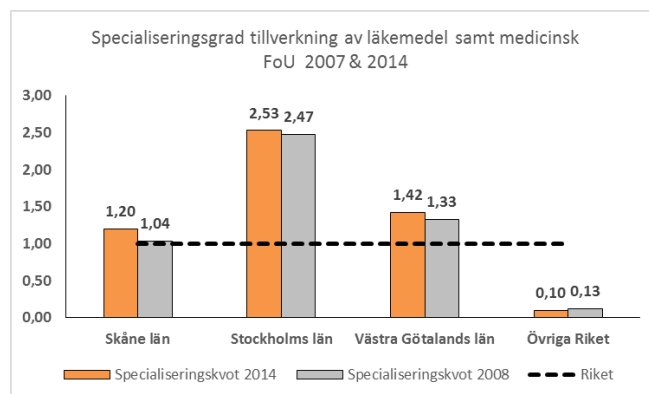
Inom life science sektorn som helhet är det bara Göteborgsregionen som uppvisar en specialiseringsgrad som överstiger rikssnittet. Göteborg med omnejd är dessutom kraftigt specialiserad på verksamheter kopplade till denna sektor, koncentrationen är mer än dubbelt så hög som i riket som helhet (2,17).

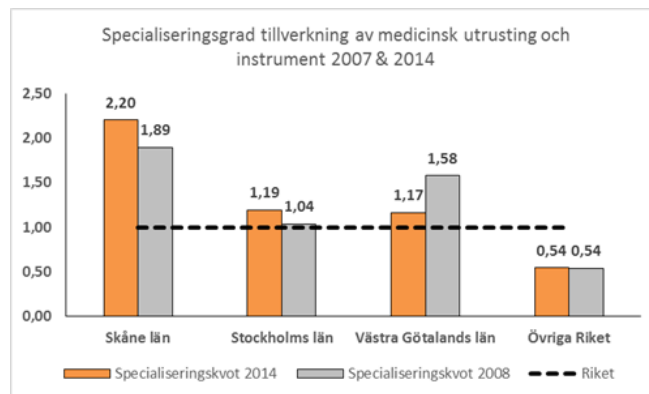
* Källa SCB

* Källa SCB

* Källa SCB

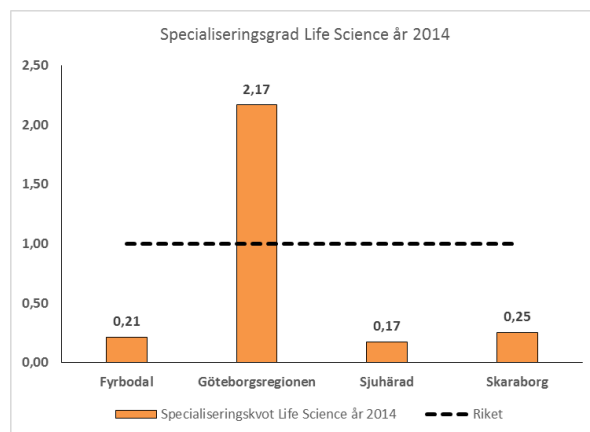
* Källa SCB

Jämför man Göteborgsregionen med Stockholms län, vilket på många sätt är en rimlig jämförelse, ser vi att specialiseringsgraden nu är mer i paritet med huvudstadsregionen. Övriga delregioner uppvisar dock ingen som helst koncentration av arbetskraften till denna sektor.

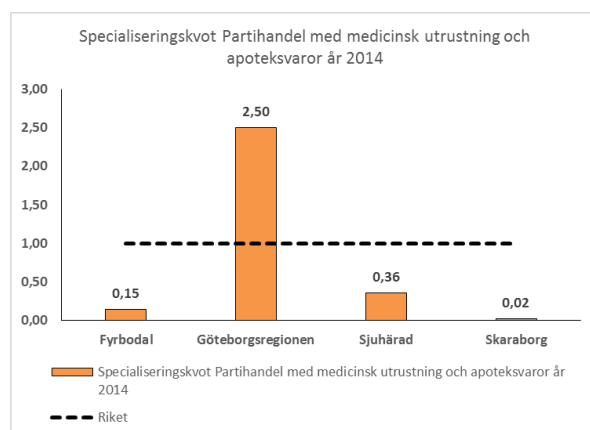
Gör vi motsvarande nedbrytning inom life science sektorns respektive delsektorer ser vi att inom "Partihandel med medicinsk utrustning och apoteksvaror" har Göteborgsregionen en högre koncentration än Stockholmsområdet år 2014.

Studerar vi delsektorn "Tillverkning av läkemedel samt medicins FoU", den sektor där AstraZeneca återfinns finner vi att koncentrationen är nästintill lika hög som i Stockholmsområdet. Den här typen av verksamhet är samtidigt i stort sett obefintlig i övriga regiondelar.

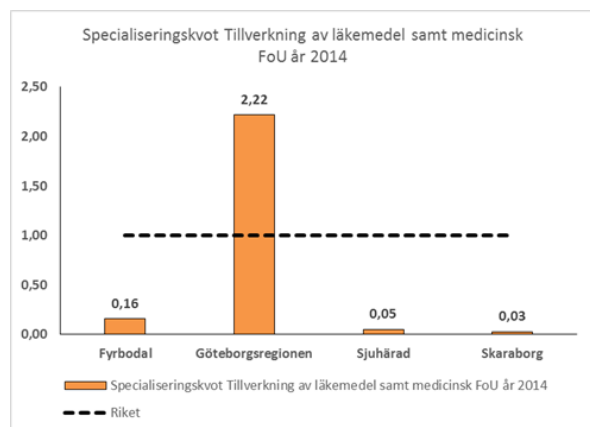
Tittar vi slutligen på delsektorn "Tillverkning av medicinsk utrustning och instrument" finner vi att Göteborgsregions koncentration överstiger Skånes, den storstadsregion som i nationell jämförelse uppvisar de högsta koncentrationsmåten för denna delsektor. Detta är dock en orättvis jämförelse då även Skåne likt Västra Götalandsregionen till stora delar består av stora landsbyggsområden. En mer rättvis jämförelse hade varit att jämföra Göteborgsregionen med Stormalmö.

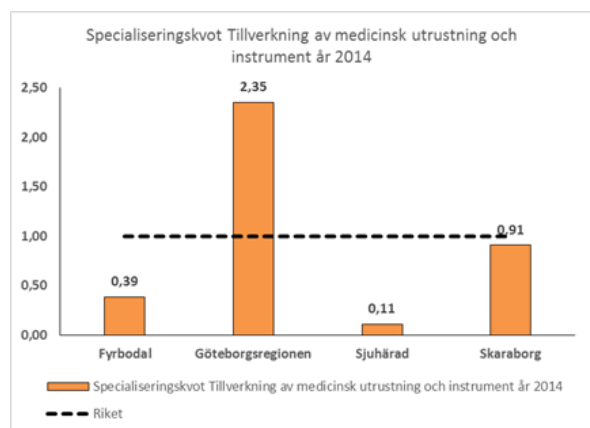
* Källa SCB

* Källa SCB

* Källa SCB

* Källa SCB